

Pensioenblad voor het grondpersoneel van KLM

Focus

JAARGANG 16 | JULI 2019

Jaaroverzicht 2018 | Informatie & Nieuws | Deelnemers aan het woord

Algemeen Pensioenfonds KLM

Goed pensioenfondsbestuur

U herinnert zich ongetwijfeld dat in 2008 de grote internationale financiële crisis begon. Ook uw pensioenfonds kreeg er veel last van. Sinds die tijd is de rentestand laag en de financiële markten laten grote schommelingen zien. Het bestuur van uw fonds heeft er de handen aan vol om het fonds door deze woelige tijden te leiden.

Als een soort Pavlov reactie hebben politici en toezichthouders sinds 2008 internationaal gepleit voor meer wetten en regels. Ze wilden daarmee zorgen dat wat was gebeurd zich niet meer zou kunnen herhalen. Ze gingen eigenlijk de vorige oorlog winnen. Het is heel opmerkelijk dat de extra wetten en regels die voor pensioenfondsen gingen gelden er niet toe hebben geleid dat de financiële vraagstukken voor pensioenfondsen beter konden worden opgelost. Integendeel, alle nieuwe regels kostten juist heel veel geld.

Het overgrote deel van de nieuwe eisen aan pensioenfondsen had te maken met het bestuur van de fondsen. Er kwamen visitatiecommissies en verantwoordingsorganen en later raden van toezicht, zo ook bij uw fonds. De Nederlandsche Bank ging net als de Autoriteit Financiële Markten steeds actiever toezicht houden. Actuarissen en accountants gingen

steeds meer controleren. Besturen moesten veel meer gaan doen aan risicomanagement. In de praktijk betekende dit alles vooral heel veel rapporteren.

De eisen aan de deskundigheid van bestuurders van pensioenfondsen werden sterk opgeschroefd. En besturen moesten zich aantoonbaar bezig gaan houden met allerlei zaken die ze vroeger aan de pensioenuitvoerders overlieten, in uw geval is dat Blue Sky Group. Van bestuurders werd eigenlijk verwacht dat ze professionele bestuurders van een grote financiële instelling werden.

Het bestuur van uw fonds wil er voor zorgen dat uw pensioenfonds in de komende jaren als zelfstandig fonds kan blijven functioneren. Daarom heeft het bestuur er voor gekozen om in het bestuur twee externe deskundigen op te nemen als bestuurslid. Eén van hen houdt zich vooral bezig met vermogensbeheer. De tweede met risicomanagement en alles op het gebied van het voldoen aan wet- en regelgeving. Op deze manier kan de deskundigheid op deze belangrijke terreinen binnen het bestuur de komende jaren worden gewaarborgd.

Toine van der Stee directeur Algemeen Pensioenfonds KLM

Inhoud

JAAROVERZICHT 2018

- 05 2018 IN BEELD
Het jaarverslag van uw pensioenfonds
- 06 INTERVIEW MET TWEE BESTUURSLEDEN
2018 in vijf vragen & antwoorden

INFORMATIE & NIEUWS

- 10 KORT
Nieuws
- 15 FINANCIËLE POSITIE
Zicht op de cijfers 2019
- 16 & WEETJES
- 20 PENSIOENMYTHES ONTKRACHT
- 22 PERSOONLIJK PERNIOENPLAATJE
Laat u inspireren en kom tot actie

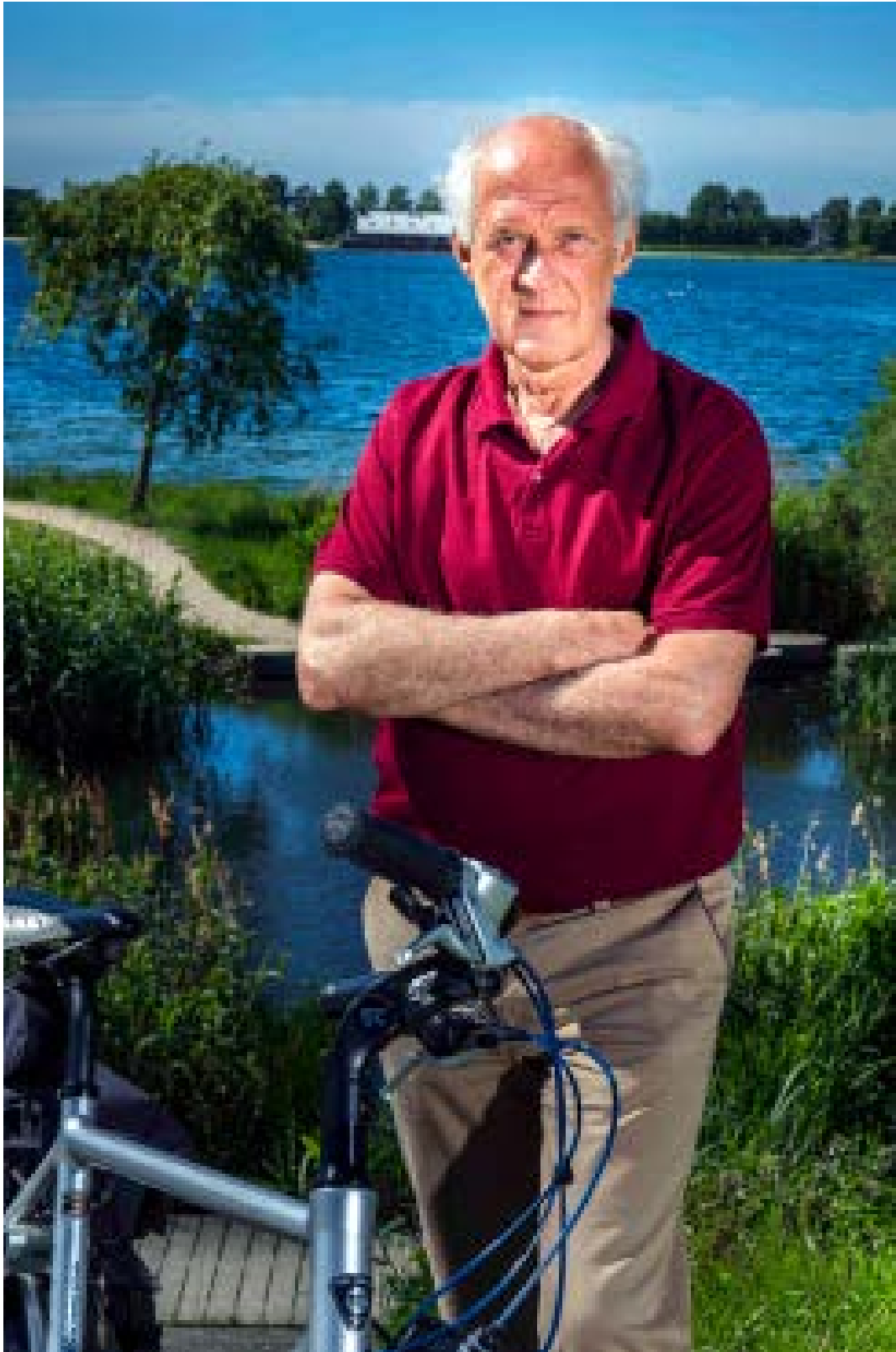
DEELNEMERS AAN HET WOORD

- 04 JE HEBT DE TIJD AAN JEZELF
Nieuwe bezigheden
- 12 TIJD VOOR TWEE PASSIES
Pensioen in zicht?
- 17 IK KON ALTIJD BIJ HAAR TERECHT
Ruim dertig jaar dezelfde functie

BESTUUR ALGEMEEN PENSIOENFONDS KLM

Leden: Henk Bosscher, Paul Jansen, Arend de Jong (vicevoorzitter), Miriam Kartman, Paul Loven (voorzitter), Marianne Meijer-Zaalberg, Kirsten Pronk, Jeroen van der Put, Hans de Roos (vicevoorzitter), Maarten Stienen, Paula Verhoef.

'JE HEBT DE TIJD AAN JEZELF'

Ben Mol, 69 jaar, zwaaide vier jaar geleden af als facility manager bij Ground Services, na een loopbaan van bijna 46 jaar. Nu geniet hij volop van zijn vrijetijd, al werkte hij tot de laatste dag fulltime en met groot plezier.

‘Eerder stoppen was voor mij geen optie. Ik keek weleens op de Pensioenplanner, ik kende de mogelijkheden. Maar voor ons speelde het niet, omdat ik al die jaren altijd met plezier heb gewerkt, tot aan mijn aow-leeftijd. Bovendien hebben we een studerende dochter en zijn we wat dat betreft nog niet uit de kosten.

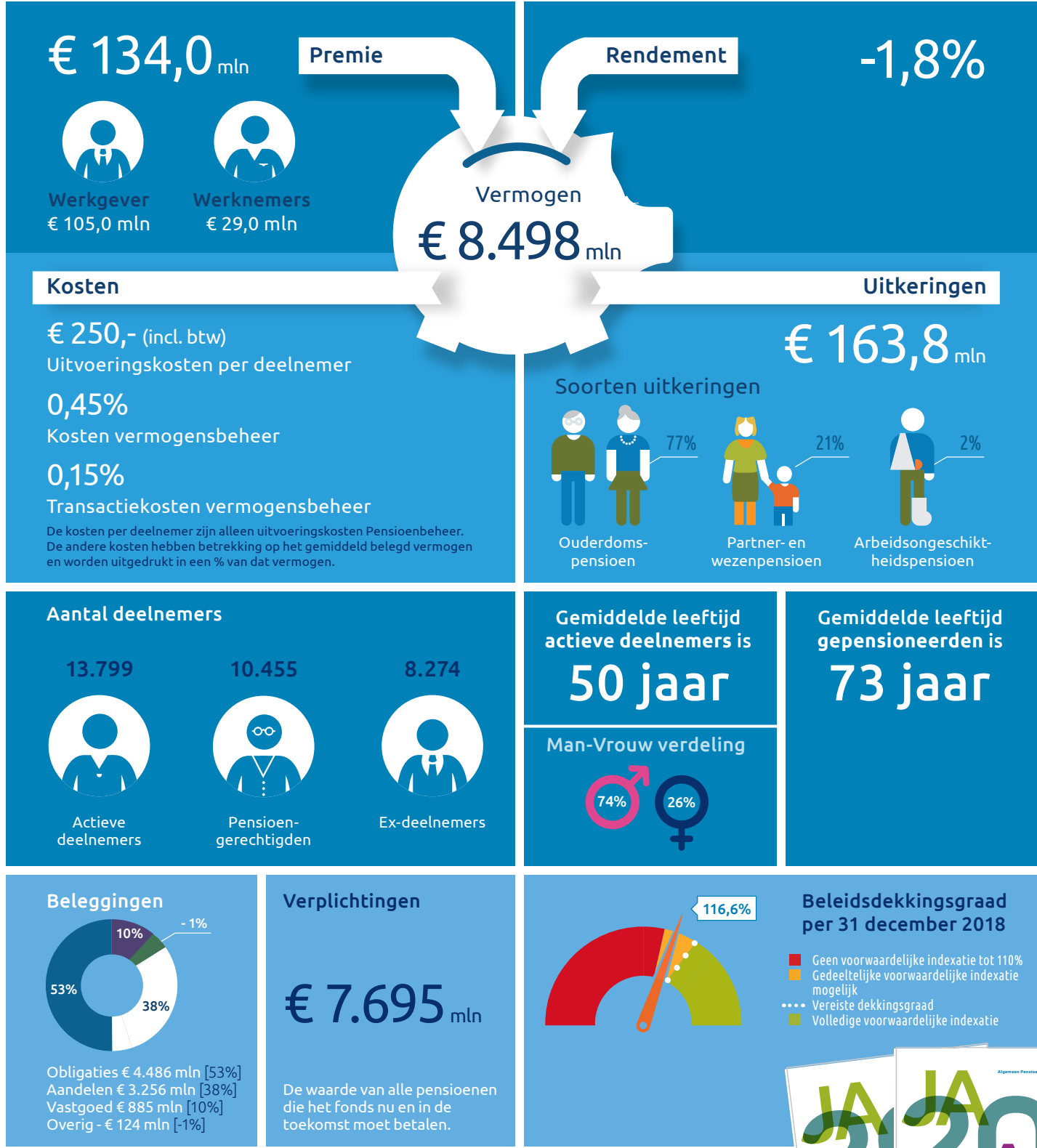
Het mooie is: je hebt de tijd aan jezelf. Ik was van plan mijn huis van buiten te schilderen en dat heb ik ook gedaan. Rustig aan, ik ben geen twintig. En bij zonnig weer legde ik ’s middags de kwast weg en gingen we lekker fietsen of wandelen. Ik ben lid geworden van de Vereniging Gepensioneerden KLM, die organiseren leuke activiteiten, zoals geocaching en de jaarlijkse fietsdag. Zo houd je bovendien contact met oud-collega’s. Tegelijkertijd: we zijn op de leeftijd dat ons soms naasten ontvallen en dan verdienen de nabestaanden extra aandacht. Die geven we graag.

Voor een bedrijf breng ik af en toe auto’s weg, of ik haal ze op, van Jaguars tot Fiatjes 500. Zo kom ik op mooie plekken in het land waarvan ik het bestaan niet eens kende. Daar gaan we dan een andere keer samen naartoe. Zo vullen je dagen zich eigenlijk verbazend snel. We zijn gezond en genieten samen met volle teugen.’

Ben Mol (69) ging in 2015 na een loopbaan van 46 jaar met pensioen

Hoe deed uw pensioensfonds het vorig jaar?

2018 in beeld

Het jaarverslag 2018 is beschikbaar op de website van het pensioenfonds via klmgrondfonds.nl/jaarverslagen

'Dat we gedeeltelijk konden indexeren, was vergeleken bij heel veel andere pensioenfondsen zeker niet slecht.'

'Hoe lager de rente is, hoe meer geld je nu al moet hebben om straks die aankoop te kunnen doen.'

Kirsten Pronk
namens de werkgever

Marianne Meijer-Zaalberg
namens de pensioen-
gerechtigden

2018 in vijf vragen & antwoorden

Voor het Algemeen Pensioenfonds KLM was 2018 financieel geen goed jaar, al was er ruimte voor gedeeltelijke indexatie. Tegelijkertijd versterkte het fonds zijn basis en verscherpte het zijn focus op kosten. Twee bestuursleden, Kirsten Pronk namens de werkgever en Marianne Meijer-Zaalberg namens de pensioengerechtigden, blikken terug op 2018 en kijken vooruit naar de uitdagingen van de nabije toekomst, aan de hand van vijf vragen.

- 1 Hoe staat het pensioenfonds ervoor?
- 2 Hoe hebben jullie de basis versterkt?
- 3 Zijn de kosten een belangrijke prioriteit?
- 4 Welke stappen hebben jullie gezet rond duurzaam beleggen?
- 5 Wat zijn de belangrijke topics voor de nabije toekomst?

1 Hoe staat het pensioenfonds ervoor?

Kirsten Pronk: 'Met onze beleggingen hebben we vorig jaar een wat minder resultaat geboekt, de situatie op de financiële markten raakte ons natuurlijk ook. Tegelijk zagen we het in het eerste kwartaal van 2019 weer wat aantrekken.'

Marianne Meijer-Zaalberg: 'Daardoor was ons vermogen aan het eind van het eerste kwartaal hoger dan ooit. Dat lijkt mooi, maar de rente daalde juist, waardoor onze verplichtingen toenamen. Vergelijk het met sparen voor een grote uitgave over tien of twintig jaar. Hoe lager de rente is, hoe meer geld je nu al moet hebben om straks die aankoop te kunnen doen.'

Kirsten Pronk: 'Je ziet hoe beweeglijk rendementen kunnen zijn. Maar wij zitten erin voor de lange termijn. Dat we gedeeltelijk konden indexeren, was vergeleken bij heel veel andere pensioenfondsen zeker niet slecht. Al zeg ik er meteen bij dat we nog steeds een reservetekort hebben.'

‘We zijn ook kostenbewuster gaan beleggen, zonder de rendementen uit het oog te verliezen.’

Kirsten Pronk

‘De markt biedt wel steeds meer mogelijkheden, duurzaam beleggen wordt mainstream.’

Marianne Meijer-Zaalberg

2

Hoe hebben jullie de basis versterkt?

Marianne Meijer-Zaalberg: ‘Er komt veel op je af en er worden steeds meer en steeds strengere eisen aan bestuursleden gesteld. Daarom hebben we besloten twee externe experts aan ons bestuur toe te voegen. Jeroen van der Put is in september 2018 aangetreden, hij is vooral deskundig op het gebied van vermogensbeheer. En er komt nog een bestuurslid bij met expertise in risicomanagement.

Kirsten Pronk: ‘We hebben nu ook een raad van toezicht (zie kader), die de plaats heeft ingenomen van de visitatiecommissie. Er zitten drie experts van buiten in die meekijken, waarmee we kunnen sparren, die kritische vragen kunnen stellen over de keuzes die wij maken. Een waardevolle aanvulling die ons scherp houdt.’

3

Zijn de kosten een belangrijke prioriteit?

Kirsten Pronk: ‘Dat was voor ons in 2018 een van de belangrijkste thema’s, en dat blijft het ook. Het kostenniveau dreigt te stijgen door alle regels en voorwaarden. Het is heel eenvoudig: elke euro die je uitgeeft kun je niet aan pensioen besteden. En ook bescheiden besparingen kunnen op langere termijn serieuze bedragen opleveren. Het slim afdekken van de risico’s van schommelingen in de rente en de valutakoersen is bijvoorbeeld een manier om de kosten te beheersen.’

Marianne Meijer-Zaalberg: ‘We hebben de kosten samen met onze pensioenuitvoerder Blue Sky Group ook transparanter gemaakt. Dan kun je beter sturen en je weet aan welke knoppen je moet draaien. Ook onderzoeken we hoe we de pensioenregeling en de uitvoering ervan eenvoudiger kunnen maken, daar liggen ook mogelijkheden voor kostenbeheersing.’

Kirsten Pronk: ‘We zijn ook kostenbewuster gaan beleggen, zonder de rendementen uit het oog te verliezen. Bijvoorbeeld door in minder beleggingspools te beleggen. Ook hebben we een bescheiden verschuiving naar passief beleggen doorgevoerd, dat scheelt ook in de kosten. Heel geleidelijk, we nemen geen overhaaste beslissingen.’

4

Welke stappen hebben jullie gezet rond duurzaam beleggen?

Kirsten Pronk: ‘We hebben vorig jaar besloten niet meer in de tabaksector en in controversiële wapens te beleggen en ook niet in landen die stelselmatig de VN principes voor mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en corruptie overtreden. We kijken wat we nog meer kunnen en willen doen, hoe we meer invloed kunnen uitoefenen op de bedrijven waarin we beleggen. Ook onderzoeken we hoe deelnemers erover denken. Uiteraard staat voor ons voorop dat onze beleggingen voldoende rendement moeten opleveren. Met duurzaam beleggen kan dat tegenwoordig steeds beter, zeker op de langere termijn.’

Marianne Meijer-Zaalberg: ‘We doen het weloverwogen en stap voor stap, want je moet die ambities ook kunnen waarmaken. De markt biedt wel steeds meer mogelijkheden, duurzaam beleggen wordt mainstream.’

5

Wat zijn de belangrijke topics voor de nabije toekomst?

Marianne Meijer-Zaalberg: ‘De vernieuwing van het pensioenstelsel en de eventuele modernisering van onze eigen pensioenregeling. Wat het eerste betreft: we weten inmiddels waar sociale partners en het kabinet mee komen. Het zal voor ons als pensioenfonds natuurlijk impact hebben.’

Kirsten Pronk: ‘De modernisering van onze pensioenregeling ligt op het bordje van de werkgever en de vakorganisaties, wij zijn daarin geen partij. Maar we moeten de regeling wel naar behoren kunnen uitvoeren en willen ons daar goed op voorbereiden. We brengen dus graag onze kennis in. En intussen concentreren wij ons vooral op ons werk: een degelijke, toegankelijke en kostenbewuste uitvoering van de pensioenregeling organiseren.’

Raad van toezicht per 1 januari 2019

Het pensioenfonds heeft met ingang van dit jaar een raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke personen, die geschikt zijn voor de uitoefening van het toezicht op pensioenfondsen. Per 1 januari 2019 hebben mevrouw J.F.M. van der Meer en de heren R.S. Croll en J.J.M. Nijland zitting in dit interne toezichtorgaan. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds en is in elk geval belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

KORT

Hebt u de vernieuwingen in MijnKLMPensioen al ontdekt?

MijnKLMPensioen wordt regelmatig vernieuwd op het gebied van vorm en functionaliteit.

- U kunt 'Mijn planner' nu ook gebruiken als u deeltijdgepensioneerd of arbeidsongeschikt bent. Ook kunt u 'Mijn planner' blijven gebruiken als uit dienst gaat.
- Standaard ziet u maandbedragen in 'Mijn planner' en kunt u zelf kiezen om hier jaarbedragen van te maken.
- De extra opties die in de cao zijn afgesproken bij 'deeltijd werken voorafgaand aan pensioen' zijn nu ook doorgevoerd in 'Mijn planner'.
- Informatie over uw partner en/of ex-partner is duidelijker te vinden bij 'Mijn gegevens'.

Inloggen op MijnKLMPensioen kan eenvoudig met DigiD.

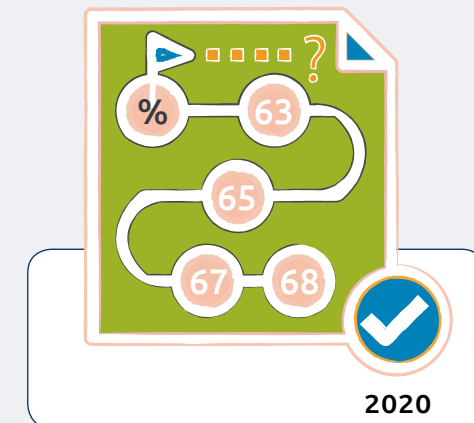
Ga naar klmgrondfonds.nl/mijnklmpensioen

Rond 1 januari 2020 met pensioen? Bekijk welke datum voor u meest gunstig is

Uw pensioenregeling biedt diverse keuzemogelijkheden, zoals eerder of later met pensioen gaan en uw ouderdompensioen omzetten in nabestaandenpensioen. Voor het berekenen van deze keuzes gebruikt het pensioenfonds omrekenfactoren. Deze factoren zijn gebaseerd op onder meer de stand van de rente en de levensverwachting. Per 1 januari 2020 wijzigen deze omrekenfactoren. Kijk in MijnKLMPensioen om te zien wat dit voor u betekent.

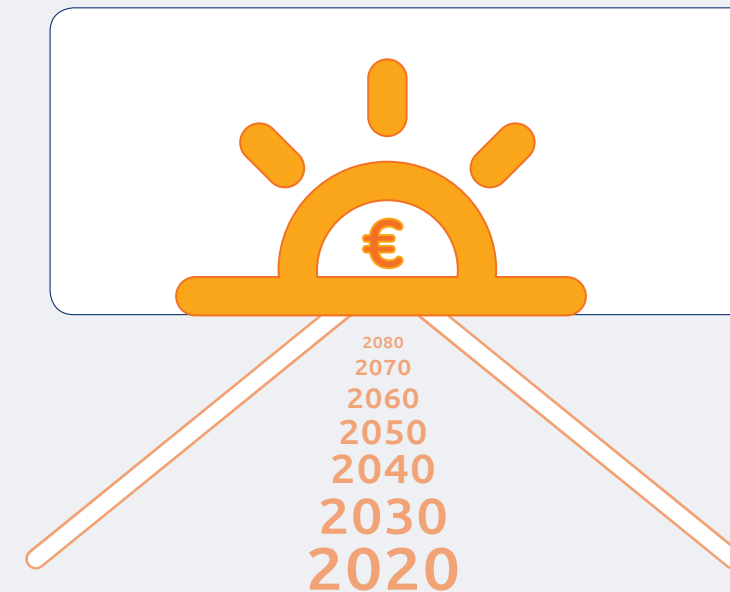
In 'Mijn planner' ziet u het effect van keuzes en de wijziging van de omrekenfactoren op uw pensioenuitkering. Als u uw pensioendatum voor of op 1 januari 2020 kiest, wordt uw pensioenuitkering berekend op basis van de huidige omrekenfactoren. Kiest u uw pensioendatum na 1 januari 2020 dan gelden de nieuwe omrekenfactoren. Bepaal of u uw pensioendatum voor of na 1 januari 2020 wilt en bespreek met HR KLM of dat mogelijk is.

Informatiebijeenkomst chroom-6

Eind september 2019 start KLM Engineering & Maintenance, in samenwerking met IKA Ned, met informatiebijeenkomsten over chroom-6. IKA Ned is een onafhankelijk bureau dat onder andere gespecialiseerd is in voorlichting over chroom-6 en de mogelijke gevolgen voor de gezondheid.

Bent u werkzaam geweest bij KLM E&M en wilt u een uitnodiging ontvangen? Meld u voor 31 augustus 2019 aan bij EHS@klm.com. Na ontvangst van de uitnodiging, kunt u zelf een datum en tijdstip kiezen. Ga voor meer informatie naar klmgrondfonds.nl/nieuws/informatiebijeenkomst-chroom-6

Haalbaarheidstoets 2019: uitkomst goed

De haalbaarheidstoets is een wettelijk verplichte toets. Hiermee kijkt het pensioenfonds of het over een periode van 60 jaar het resultaat behaalt waar wij naar streven. Ook kijken we welke risico's daarbij spelen.

Het pensioenfonds is geslaagd voor de toets

Het verwachte pensioenresultaat is 97,3% en zit daarmee ruimschoots boven de ondergrens van 90% die met de sociale partners is vastgesteld. Ook de maximale afwijking van de verwachte ondergrens in een slechtweerscenario bleef met 28,5% ruimschoots binnen de vastgestelde maximale afwijking van 35%.

Wat betekent dit voor uw pensioen?

Voor uw pensioen betekent het niet direct iets. Het feit dat we op koers liggen voor de lange termijn zegt niets over de huidige financiële positie van het pensioenfonds. Ook zegt het niets over de kans op indexatie van uw pensioen.

Pensioenakkoord 2019: gevolgen nog niet duidelijk

Na ongeveer 10 jaar onderhandelen over een nieuw pensioenstelsel is er een pensioenakkoord bereikt. Er is overeenstemming tussen werkgevers en werknemers (de sociale partners) en de regering. Welke precieze gevolgen dat heeft voor uw pensioen is nu nog niet te zeggen, omdat het afspraken op hoofdlijnen zijn.

Lees het volledige bericht op

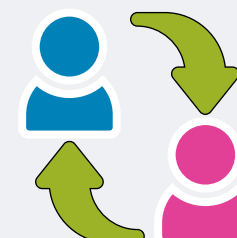
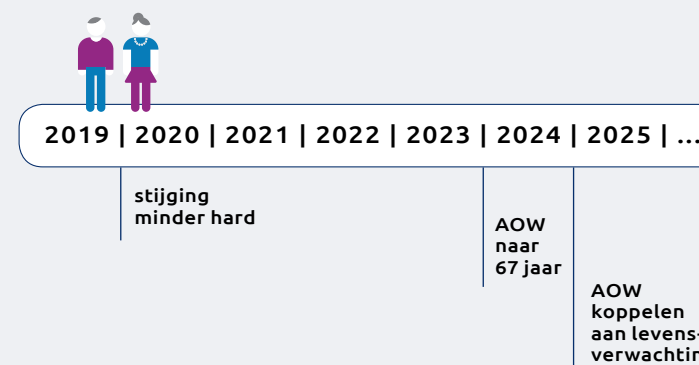
klmgrondfonds.nl/nieuws/pensioenakkoord-hoe-nu-verder

AOW-leeftijd stijgt minder snel

Een van de afspraken uit het pensioenakkoord gaat over de stijging van de AOW-leeftijd. Afgesproken is om die vanaf 2020 minder hard te laten stijgen. Tot 2024 gaat de AOW-leeftijd in stappen omhoog naar 67 jaar. Vanaf 2025 stijgt de AOW-leeftijd mee met de levensverwachting in Nederland.

Wijzigingen bestuur

Paula Verhoef is per 23 mei de opvolgerster van Huub van den Dungen in het bestuur. Zij zit in het bestuur namens de werknemers. Daarnaast zijn Maarten Stienen (werkgeverslid) en Marianne Meijer-Zaalberg (namens de pensioengerechtigden) per 4 juli herbenoemd. Meer informatie over het bestuur vindt u op klmgrondfonds.nl/bestuur-algemeen-pensioenfonds-klm

Dave Makatita
gaat stoppen
met werken
op zijn 65ste

'Ik heb me eerlijk gezegd al die jaren niet zo bezig gehouden met mijn pensioen. Ach, ik ben helemaal niet zo oud, dacht ik, het komt nog wel. Maar begin dit jaar ben ik toch maar eens naar een infosessie van het pensioenfonds geweest. En toen realiseerde ik me: het wordt nu toch echt tijd om me ermee bezig te gaan houden.'

Tijd voor twee passies: Indonesië en de muziek

Dave Makatita werkt al 42 jaar in de motorenschop van KLM, dit jaar wordt hij 63. De laatste tijd is hij wat meer gaan nadenken over zijn pensioen. Zijn doel: in elk geval stoppen als hij 65 is. Daarna heeft hij meer tijd voor zijn twee passies: Indonesië en de muziek.

'Ik ben bij KLM begonnen als plaatbankwerker, na ruim drie jaar in de scheepsbouw. Uiteindelijk ben ik masking expert geworden. Ik bereid het werk voor de plasmaspuiters voor. Die 'schilderen' met vuur: robots spuiten bij 800 graden gesmolten metaaldeeltjes op het oppervlak van motoren-onderdelen.

Ik heb me eerlijk gezegd al die jaren niet zo bezig gehouden met mijn pensioen. Ach, ik ben helemaal niet zo oud, dacht ik, het komt nog wel. Maar begin dit jaar ben ik toch maar eens naar een infosessie van het pensioenfonds geweest. En toen realiseerde ik me: het wordt nu toch echt tijd om me ermee bezig te gaan houden. Om te beginnen wilde ik graag laten uitrekenen wat het voor mijn inkomen zou betekenen als ik wat eerder zou vertrekken. Als ik met 65 jaar stop, heb ik al met al 46 jaar gewerkt. Dat is toch genoeg, vind je niet?

Het werk is ook wel wat minder leuk geworden de laatste jaren, door de vele veranderingen en het vertrek van veel vakmensen. Dat vind ik wel jammer.

Bovendien heb ik eigenlijk al vanaf mijn tiende gewerkt. Mijn vader was KNIL-militair en kwam in 1966 met zijn vrouw en negen kinderen vanuit Indonesië naar Nederland. We kwamen eerst in een kamp in Drenthe, op mijn tiende ging ik het bos in om hout te kappen voor de kachel, daar kreeg ik een dubbeltje of een kwartje voor. En op mijn dertiende ben ik gaan helpen in de supermarkt.

Na mijn pensionering ga ik in elk geval een paar maanden naar Indonesië. Ik kom elk jaar op Bali en Java, daar ligt mijn hart, ik ben op Java geboren. En mijn andere grote liefde is de muziek. Ik speel gitaar en keyboard, en ik zing. Ik heb veel in bars en hotels gezongen. Een beetje country en natuurlijk ook Indonesische muziek.

Als er ergens een bandje speelt, vraag ik vaak of ik een paar nummers mag meezingen, dat schud ik zo uit mijn mouw. En dat is nooit een probleem. Vroeger zong ik ook veel op pasar malams. Geld kreeg ik er niet voor. Je hebt nog geen naam Dave, zeiden ze dan. Dan kreeg ik een bordje rijst en kon ik weer terug naar Amsterdam. Maar ach, dan had ik toch een leuke dag gehad, met muziek heb ik altijd plezier. Dus als ik met pensioen ga, wil ik daar zeker ook meer tijd aan gaan besteden.’ ●

Wilt u ook naar een Pensioen In Zichtdag (PIZ) komen om u te oriënteren op uw pensioen?

Kijk op de website voor de verschillende PIZ-dagen die er dit jaar nog zijn.

Ook kunt u ons altijd bellen
om een persoonlijke afspraak
te maken via 020 426 62 10.

Wilt u ook eerder met pensioen?

Kijk in MijnKLMPensioen naar uw persoonlijke situatie en de verschillende mogelijkheden: klmgrondfonds.nl/mijnklmpensioen

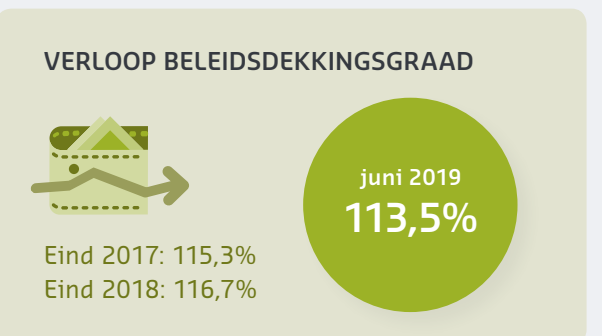
'Na mijn pensionering ga ik in elk geval een paar maanden naar Indonesië.'

Hoe staat uw pensioenfonds ervoor?

Dit zijn de drie belangrijkste ontwikkelingen in het eerste half jaar van 2019.

De beleidsdekkingsgraad is 113,5% per eind juni 2019

Voor het beleid van het pensioenfonds kijken we naar de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is 113,5% eind juni. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het geld dat we in kas hebben en de pensioenen die we nu en in de toekomst moeten betalen. Het fonds zit ruim boven de minimaal vereiste dekkingsgraad, maar onder de vereiste dekkingsgraad van 122,8%.

Een positief rendement in het eerste half jaar 2019

Na een negatief rendement over 2018 hebben de beleggingen hun weg omhoog weer gevonden. Over het eerste half jaar van 2019 heeft het fonds een rendement behaald van 10,3%. Aandelen hebben de grootste bijdrage gehad met een rendement van 13,5% in het eerste half jaar. Daarnaast profiteerden obligaties van de dalende rentes en leidde het positieve sentiment op de financiële markten tot hoge vastgoedrendementen.

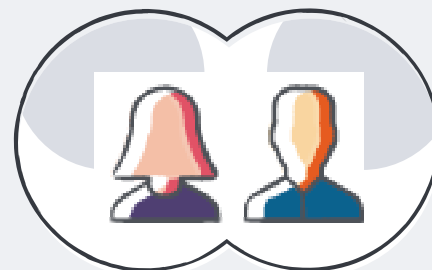
Herstelplan pensioenfonds vernieuwd

Eind 2018 had het pensioenfonds een reservetekort. Daarom heeft het pensioenfonds in maart een nieuw herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Hierin staat hoe het pensioenfonds binnen de maximale wettelijke periode van 10 jaar uit de tekortsituatie komt. De beleidsdekkingsgraad is dan weer minimaal even hoog als de vereiste dekkingsgraad.

& WEETJES

WIST U DAT... We onze digitale NWSflits volledig hebben vernieuwd en elk kwartaal naar ruim 14.500 mensen versturen? ... We actief zijn op Facebook en al 1.798 volgers hebben? ... We dit jaar acht workshops 'Maak je persoonlijke pensioenplaatje' organiseren waarbij we deelnemers laten zien hoe je grip krijgt op je pensioen? ... We ieder jaar op diverse locaties van KLM langskomen met onze pensioenstand, bijvoorbeeld in gebouw 410, Hangar 11 en bij Cargo. Het Algemeen Pensioenfonds KLM € 9,35 miljard in kas heeft en € 8,67 miljard in kas moet hebben om alle pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen ... De beleidsdekkingsgraad van het fonds per eind juni 113,5% is. We pas volledig mogen indexeren als de beleidsdekkingsgraad 125% is. We hard werken hard aan een volledig nieuwe website, waarbij we de huidige website en MijnKLMPensioen samenvoegen? ... We belangrijke informatie standaard digitaal versturen, tenzij u hebt aangegeven dit niet te willen.

Agnes Alladien (67) ging in 2016 als vrachtplanner met pensioen, na bijna 39 jaar KLM. Erna Haages - van Houten (54) begon er in 1986. Ruim dertig jaar werkten ze in dezelfde functie, vaak tegenover elkaar aan hun bureau. Hoe beviel dat, en wat veranderde er door de jaren heen?

Ik kon altijd bij haar terecht

'Het werk was altijd heel dynamisch, nooit saai.'

Wat is en was het leukste aan jullie werk?

Agnes: 'Ik had leuke collega's en het werk was altijd heel dynamisch, nooit saai, ik ging elke dag blij naar mijn werk, het was tot de laatste dag fijn en gezellig. Omdat we in ploegen-

dienst werkten, had je nooit elke dag dezelfde groep. Dus ik heb al die jaren heerlijk gewerkt. Ik ben de KLM ook erg dankbaar dat ze mij in de periode van mijn scheiding goed hebben opgevangen. Het was altijd mogelijk om diensten te ruilen zodat

ik voldoende tijd en aandacht aan de kinderen kon schenken. Het is toch mooi dat je er zo positief op kunt terugkijken?'

Erna: 'Ik heb het ook altijd leuk werk gevonden, tot de dag van vandaag.

'Ik ben de KLM ook erg dankbaar dat ze me in de periode van mijn scheiding goed hebben opgevangen.' *Agnes Alladien*

Agnes is nu al twee en half jaar met pensioen: 'Ik ben een gelovige vrouw en doe op dat gebied veel vrijwilligerswerk. Hier in Nederland maar ook in de Filipijnen en India.'

'Af en toe denk ik wel dat ik eerder zou willen stoppen. Maar ik vind mijn werk gewoon nog erg leuk.'

Erna Haages - van Houten

Erna werkt in ploegendienst én 60 procent, zij heeft dus, ook nu al, best veel vrije tijd.

Mijn man en ik werken allebei in ploegendienst en ook toen de kinderen klein waren en ik parttime ben gaan werken, hebben we dat steeds zo kunnen combineren dat we voldoende tijd hadden voor thuis. Aanpassen lukte bijna altijd, ik vind KLM een zeer goede werkgever. Een kleine drie jaar geleden hebben we een reorganisatie gehad, het werk is meer gevarieerd geworden omdat we nu op één afdeling de trucks van en naar de buitenstations plannen. Dat nieuwe werk is op zich echt leuk, maar met al die veranderingen was

het in het begin niet altijd makkelijk. Het is bijvoorbeeld lastig om tijd vrij te maken voor opleidingen, maar het stof begint nu wat neer te dalen.'

Hoe ging het tussen jullie?

Erna: 'Ik was 21 toen ik begon en zat in een heel andere levensfase; Agnes had al kinderen. Later werd ik ook moeder en zaten we ook meer tegenover elkaar aan ons bureau, toen groeiden we meer naar elkaar toe. Het is een ontzettend lieve vrouw en ik kon altijd bij haar terecht voor een wijze raad.'

Agnes: 'Erna was een heel prettige collega. We hebben vanaf het begin met elkaar gewerkt. Zij is natuurlijk wat jonger, maar we konden altijd goed met elkaar opschieten, elkaar helpen. Het ging over ditjes en datjes, maar ook over privédingen en over het leven.'

En hoe kijken jullie aan tegen pensioen?

Agnes: 'Ik ben nu 2,5 jaar met pensioen. Het eerste jaar heb ik wel moeten bijkomen van de ploegendienst, mijn lichaam moest acclimatiseren. Het is me een paar keer overkomen dat ik nachtdienst had en dat ik me toch had verslapen; mijn chef moest daar altijd erg om lachen. Ik ben een gelovige vrouw en doe op dat gebied veel vrijwilligerswerk. Hier in Nederland maar ook in de Filipijnen en India. We kunnen de mensen daar op allerlei manieren

helpen, zodat ze weer een beetje hoop krijgen. Er gaat veel tijd in zitten, maar dat vind ik gewoon heel fijn. En daarnaast ga ik ook vaak op vakantie hoor, bijvoorbeeld naar Zuid-Afrika en Suriname.'

Erna: 'Ik heb het er met mijn man wel over. Maar we werken allebei in ploegendienst, en ik 60 procent, dus we hebben best veel vrije tijd, ook nu al. We verlenen mantelzorg aan mijn vader en schoonvader. Daarnaast maken we lange wandelingen en gaan we graag naar het museum en

het theater. Waarom zou je wachten? Af en toe denk ik wel dat ik eerder zou willen stoppen. Maar ik vind mijn werk gewoon nog erg leuk. Er komen regelmatig nieuwe, jonge collega's bij en dat zorgt voor veel nieuwe energie. Al pakken ze nieuwe digitale dingen ook veel sneller op, dat kost mij meer tijd. Op een gegeven moment wil ik dat misschien niet meer. Maar voorlopig werk ik nog lekker door. Tenzij ik de Staatsloterij win natuurlijk.' ●

Vier pensioenmythes ontkracht

Weet jij hoe het echt zit?

Mythe 1

‘Als ik straks met pensioen ga, is de pensioenpot leeg.’

Er is meer geld in de Nederlandse pensioen-potten dan ooit tevoren. Het totale vermogen van Algemeen Pensioenfonds KLM is bijna 9,35 miljard euro. Dat geld is zowel bestemd voor degenen die nu met pensioen zijn als voor degenen die nu nog werken. Om de pensioenen uit te kunnen keren hebben we 8,67 miljard nodig. Er is dus genoeg vermogen om nu en in de toekomst pensioen uit te kunnen keren.

Kans op (volledige) indexatie klein
Het is wél zo dat door de lage rente de pensioenverplichtingen de afgelopen jaren harder zijn gestegen dan het pensioen-vermogen. Het is net als bij sparen voor een grote uitgave over tien of twintig jaar. Hoe lager de rente is, hoe meer geld je nu al moet hebben om straks die aankoop te kunnen doen. Daarom hebben wij de afgelopen jaren de pensioenen niet volledig kunnen aanpassen aan de gestegen lonen en prijsstijgingen (indexatie). De kans dat uw pensioen de komende vijf jaar (volledig) wordt geïndexeerd is klein.

Mythe 2

‘Ik betaal voor de mensen die nu met pensioen zijn.’

Uit onderzoek is gebleken dat bijna 80% van de huidige pensioenopbouwers in Nederland denkt dat zij premie betalen voor degene die nu met pensioen zijn.

Uw premie is voor uw pensioen
Zoals bij veel onderwerpen is er een kort en een lang antwoord. Het korte antwoord is nee. De premie die voor en door u betaald wordt, is alleen voor uw eigen pensioenopbouw en niet voor de pensioenuitkering van een pensioen-gerechtigde. Die pensioenen die we nu uitkeren, worden betaald uit de premie die voor en door de pensioengerechtigden tijdens hun werkende leven zijn ingelegd.

Jong en oud zelfde pensioenrechten
Wel is het zo dat pensioenfondsen een doorsneepremie kennen. Hierbij krijgen alle deelnemers per ingelegde euro premie dezelfde pensioenrechten. Leeftijd speelt hier geen rol. Alleen de premie voor een jongere heeft veel meer tijd om in waarde te stijgen dan de premie van een oudere. Toch bouwen ze dezelfde pensioenrechten op. Op zich geen probleem als u uw hele leven bij KLM blijft werken. Want dan

hebt u hier op oudere leeftijd profijt van. Tegenwoordig is dat niet altijd meer zo, mensen veranderen vaker van baan of kiezen ervoor om verder te gaan als zzp’er. Dus die missen dan het profijt op oudere leeftijd.

Nieuw pensioenakkoord schaft doorsnee-premie af
Het systeem van de doorsneepremie wordt met de komst van het nieuwe pensioencontract waarschijnlijk afgeschaft. De inleg die de jon-gere deelnemer in de kas van een pensioenfonds stopt, gaat meer meetellen bij het vaststellen van de pensioenuitkering die zij later krijgen. De inleg wordt zo meer voor uw eigen pensioen-opbouw gebruikt, en minder om de pensioen-opbouw van (nog niet gepensioneerde) ouderen te betalen. Er ontstaat dus een meer directe relatie tussen de inleg nu en de uitkering later.

Verskil pensioen en AOW
In tegenstelling tot het pensioen dat via de werkgever wordt opgebouwd, betalen de nu werkenden wel voor het grootste deel de uit-keringen aan de huidige AOW-gerechtigden. Namelijk via de inhouding van de AOW-premie op het salaris.

Er doen heel wat verhalen de ronde over pensioen. En vaak zijn die verhalen nogal negatief. Over pensioen-potten die leegraken bijvoorbeeld. Of over spaarrekenin-gen die meer zouden opbrengen dan de beleggingen van het pensioenfonds.

Mythe 3

‘Ik ben beter af als ik mijn pensioenpot zelf op een spaarrekening zet.’

Als je naar het verleden kijkt dan levert sparen minder rendement op dan de beleggingen van pensioenfondsen, die beleggen voor de lange termijn. Zeker nu de spaarrente historisch laag is. Het pensioen-stelsel is een collectief stelsel waarbij de risico’s van de beleggingen worden gedeeld. Hierdoor kan een pensioenfonds op de lange termijn betere rendementen halen dan iemand die zijn pensioenpot op een spaarrekening zet.

Rendement versus rente
Om duidelijk te laten zien wat het verschil is, hebben we ons rendement van de afgelopen jaren afgezet tegenover de gemiddelde spaarrentes.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal rendement*	17,7%	9,9%	4,9%	14,8%	2,0%	14,0%	0,9%	9,5%	7,8%	-1,8%
Gemiddelde spaarrente**	2,61%	2,00%	2,20%	2,24%	1,68%	1,36%	1,05%	0,65%	0,27%	0,18%

*Na aftrek vermogensbeheerkosten
**Bron: Spaarrente.nl

Mythe 4

‘Na 40 jaar werken is mijn pensioen 70% van mijn salaris.’

Het zou natuurlijk heel fijn zijn als we dat met zoveel zekerheid konden zeggen. Helaas is dat niet zo.

Persoonlijke keuzes van invloed op uw pensioen
Uw persoonlijke keuzes zijn van invloed op uw pensioen, denk aan deeltijd werken of een scheiding. Daarnaast zijn renteontwikkelingen en aandelenkoersen moeilijk voorspelbaar, maar wel van invloed op uw pensioen. De ene krijgt daarom 85% van zijn salaris en de ander 53%. Daarom is het belangrijk om zeker eens per jaar te bekijken wat u later aan pensioen kunt verwachten. Gelukkig gaat dat bij ons behoorlijk eenvoudig.

Ga naar de website en log in met uw DigiD. Onder ‘Mijn Planner’ ziet u direct hoeveel u nu hebt aan salaris en hoeveel u straks aan pensioen krijgt. Gewoon in een percentage. Zo weet u snel of u op koers ligt voor de toekomst. ●

In 2019 organiseren we acht dagen waarop u meer inzicht kunt verwerven in uw persoonlijke pensioenplaatje. Dit jaar zitten alle workshops vol, maar volgend jaar organiseren we weer nieuwe workshops. Houd onze website in de gaten: klmgrondfonds.nl

Vragen die werden gesteld tijdens de workshop

‘Maak je persoonlijke pensioenplaatje’

Wat is het verschil tussen het Anw-hiaatpensioen en het Facultatief nabestaandenpensioen

Het zijn beide vrijwillige risicoverzekeringen die zorgen voor een uitkering voor uw partner mocht u onverhoopt komen te overlijden. Hieronder de belangrijkste verschillen onder elkaar.

	Facultatief nabestaandenpensioen	ANW-hiaatpensioen
Wat?	Aanvulling op het opgebouwde nabestaandenpensioen. Verzekert de toekomstige diensttijd.	Extra partnerverzekering.
Hoe?	Bedrag is gebaseerd op het salaris en toekomstige diensttijd.	Vast bedrag per jaar (€ 14.800).
Kosten	1% van de bijdragegrondslag.	Maandelijkse premie afhankelijk van uw leeftijd.
Duur uitkering	Zolang uw partner leeft.	Tot AOW-leeftijd van uw partner.

Vanaf welke leeftijd kan ik met pensioen?

U kunt al vanaf uw 55ste met pensioen. Let er dan wel op dat uw pensioen lager wordt en u pas AOW ontvangt op uw AOW-leeftijd. Het kan ook zijn dat uw AOW-leeftijd nog opschuift. Hoeveel pensioen u dat scheelt, kunt u berekenen in MijnKLMPensioen. Dan weet u precies waar u aan toe bent.

Wat is het verschil tussen Mijnpensioenoverzicht.nl (MPO) en MijnKLMPensioen?

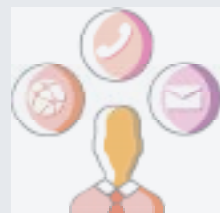
Mijnpensioenoverzicht.nl is van de overheid en bevat informatie van al het pensioen dat u hebt opgebouwd. Dat is handig als u bij verschillende werkgevers pensioen hebt opgebouwd. MijnKLMPensioen laat zien wat er via KLM geregeld is aan pensioen. Extra is dat u hier ook kunt spelen met verschillende keuzes. Wat betekent eerder stoppen met werken, wat als u een tijdje met non-activiteit gaat en nog veel meer.

Wat is het verschil tussen deeltijd werken en deeltijd pensioen?

Bij deeltijd werken gaat u minder werken, bijvoorbeeld terug van vijf naar drie dagen. Bij deeltijd pensioen gaat u ook minder werken maar dan laat u uw pensioen alvast uitkeren voor de dagen dat u minder bent gaan werken. Uw inkomen bestaat dan uit een deel salaris van KLM en een deel pensioenuitkering van het pensioenfonds.

Bouwen we op in de middelloon- of eindloonregeling?

Bij ons bouwt u pensioen op in een middelloonregeling. Hierbij bouwt u elk jaar een stukje van uw pensioen op over het salaris dat u in dat jaar hebt verdiend. Uw totale pensioen bestaat uit al die stukjes bij elkaar.

Stel uw vragen aan de afdeling Pensioenservice

telefoon 020 426 62 10
pensioenservice@klmgrondfonds.nl

Log in op het nieuwe MijnKLMPensioen

KLMGrondfonds.nl

voor overzicht
voor eigen keuzes
voor nu en later

COLOFON | Focus verschijnt twee keer per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en pensioengerechtigden van het Algemeen Pensioenfonds KLM van 55 jaar en ouder. **Redactie** Blue Sky Group B.V., Amstelveen

Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen **E-mail** focus@klmgrondfonds.nl

Tekst Blue Sky Group, Bauke ter Braak **Fotografie** Don Wijns

Ontwerp en opmaak FRISSEWIND in communicatie en design **Druk** Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT | E pensioenservice@klmgrondfonds.nl | T 020 426 62 10 | **KLMGRONDFONDS.NL**

Algemeen Pensioenfonds KLM